

constituție, proiectul de lege a secularizării averilor mănăstirești, de al căror venit se foloseau grecii din Atos, Alexandria și alții, introduce învățământul primar obligatoriu și gratuit, înființează Universitatea din Iași, susține organizarea școlii de pictură și a Conservatorului de Muzică din Iași. Cununa activității politice și de stat a lui M.Kogălniceanu o constituie realizarea reformei agrare în noul stat Român.

Mihail Kogălniceanu a fost un democrat consecvent, care și-a consacrat viața prosperării patriei, ridicării nivelului material și cultural al poporului. Prin ideile sale democratice, prin activitatea sa multilaterală, savantul și politicianul Kogălniceanu rămâne o figură măreață, care poate servi drept exemplu demn de urmat.

ARGUMENTAREA INFORMALĂ ȘI SEMNIFICAȚIA EI ÎN ȘTIINȚELE SOCIO-UMANE

Vasile Guțu,
Doctor, conferențiar
Institutul de Stat de Relații Internaționale

În ultimii 50 de ani problemele legate de fenomenul argumentării se găsește în centrul atenției nu doar a logicienilor și epistemologilor, ci și al psihologilor, sociologilor, lingviștilor, juriștilor, politicienilor etc. Reprezentanții diferitor discipline interpretează diferit semnificația argumentării. Până în prezent nu s-a ajuns la un rezultat unanim acceptabil. Confruntările, efortul de a se ajunge la un acord continuă.

Abordarea logică a argumentării este cea mai utilizată și cea mai preferată. Argumentarea formală este cunoscută ca o înlănțuire de idei ce are ca scop stabilirea valorii de adevăr a unei teze care poate fi adevărată sau falsă. „Înlănțuirea dintre idei constituie substanța actelor umane de raționare identificate într-o multitudine de reforme și manifestări și supuse toate controlului intersubiectiv al corectitudinii. Indiferent cum s-a pus accentul în cercetarea teoretică a acestor înlănțuiri de idei ce fac obiectul raționării... argumentarea a fost privită în această perspectivă prin prisma normelor raționalității”. [1, 367]

Logica tradițională sau clasică și logica modernă sau matematică se dezvoltă în continuare, dar ele au limitele lor de utilizare. Logica clasică este și rămîne o analiză a raționamentului în act. Logica modernă se asociază cu un calcul matematic, care ar vrea să fie un model al operațiilor gîndirii, dar care de multe ori „trezește un scepticism destul de pronunțat în legătură cu raporturile sale cu gîndirea reală” [2,367]. Logica informală apare ca o reacție la construcțiile axiomatice și formalizare ale logicii moderne.

Logica informală apare în spațiul Nord-American, mai ales în Canada anglofonă. Apariția acestei discipline este dictată de imperativele practice cu care noi ne confruntăm zilnic. Iată cum argumentează unul din inițiatorii acestei direcții de cercetare Anthony Blair, profesor la Universitatea din Windsor „Logica informală este numele adoptat de o mișcare de reformă în domeniul logicii, dezvoltată în principal în America de Nord, anglofonă. Această mișcare înăscută în urmă cu 15-20 de ani afectează atât obiective pedagogice, cât și teoretice. Ea nu este o mișcare în sensul în care ar avea un program organizat, ci mai degrabă că există o serie de interese și de probleme împărtășite de un număr apreciabil de educatori și teoreticieni. Scopul său în ceea ce ține de dimensiunea pedagogică este de a modifica conținutul acestor cursuri universitare ce vizează pe nedrept desfășurarea raționamentului logic. În această privință ea a cunoscut un succes apreciabil. În America de Nord anglofonă, începând cu anii 70, majoritatea colegiilor și universităților au un curs de logică informală. În ceea ce ține de dimensiunea teoretică obiectivul său este de a acoperi toate aspectele cerute de o evaluare logică non-formală a argumentelor și a argumentării” [3,79].

Construcțiile axiomatico-deductive ale logicii moderne rămân unul din progresele cele mai însemnate la etapa actuală. Dar logica modernă nu poate fi studiată în universități ca bază pentru analiza practicii argumentative. Anthony Blair totodată ne atrage atenția la unele obiecții care existau în procesul de predare a logicii în învățământ „Cursurile calificate drept „logică non-formală” concepute pe parcursul ultimelor 15 ani regrupează niște abordări foarte diversificate. Aș face distincția între accentele următoare, în general îmbinate în interiorul cursului: a) abordarea „paralogismelor” (raționamentelor false) și „sofismelor”: a preda caracteristicile unui ansamblu de paralogisme și de sofisme non-formale, pentru a recunoaște și a critica argumentele în limbajul natural al discursului cotidian; b) Abordarea „raționamentului critic”: a insufla o serie de competențe și de dispoziții considerate ca importante pentru analiza critică a cestiunilor publice și nu numai a celor tehnice; c) abordarea „evaluarea argumentului”: a preda studenților modul de a analiza o argumentație de o manieră critică concentrându-se asupra unui caz mai mult sau mai puțin argumentat în întregime în favoarea unei poziții și folosind o tehnică euristică oarecare pentru analiza și evaluarea sa” [4, 80].

De aici putem conchide că critica cea mai dură care i s-a adus logicii moderne constă în faptul că nu poate domina, nu poate supraveghea practica discursivă argumentativă. Argumentarea informală se manifestă printr-o diversiune de orientări: 1) critica non-standard a sofismelor; 2) construcția discursivă ce valorifică atât dimensiunea logico-rațională, cât și dimensiunea logico-stilistică; 3) modelul problematologic de analiză a discursivității; 4) modelul pragma-dialectic de soluționare pe cale negociată a opiniilor; 5)

practică lingvistică. Totodată, putem afirma că astăzi logica informală este un amalgam care își caută identitatea sa proprie.

Cunoașterea argumentativă este o apropiere infinită a subiectului de obiect. „această apropiere este un parcurs de la tatonare, de la încercare, de la nesigur la certitudine, la sigur, la evidență. În aceste ezitări, omul se exprimă argumentativ” [5, 11]. Altă cale spre adevăr sau spre al convinge pe celălalt nu este.

Bineînțeles, așa cum nu se poate demonstra orice, nu se poate argumenta orice. Există domenii în activitatea umană unde argumentarea este solicitată prin excelență; activitatea juridică, activitatea parlamentară, jurnalistică, negocierile internaționale și diplomatice între actorii internaționali etc. De regulă oamenii își formează opinii, puncte de vedere, considerate adeseori proprii, despre o serie de fenomene din natură și societate. Și aceste opinii personale au un rost, vizează ceva: să comunice verbal și să se comunice argumentatorul prin ele. Comunicând, o persoană, argumentatorul poate învăța cum să utilizeze impresiile sale subiective ca o parte de informație necesară într-un mod logic de către mintea sa.

Cercetările intensive ale argumentării informale sînt dictate de faptul că în procesul lărgirii activităților democratice, a democrației în general soluționarea conflictelor, preponderent are loc prin mijloace, ce evită aplicarea forței. Rolul celei mai eficiente metode îi revine cu certitudine argumentării. Discursul argumentativ trebuie expus astfel încît să-l afirme pe autor să incite, să provoace adeziunea, că conducă la convingeri și în ultimă instanță la acțiuni.

Implicarea persoanei în diferite acte argumentative este necesară, deoarece „dezvoltarea unui individ este determinată de dezvoltarea celorlalți cu care are relații directe sau indirecte” [6, 478]. Dialogul, modalitate prin excelență de realizare a argumentării este eficient numai dacă „îl consideri pe om ca OM și relațiile sale ca relații umane” [7, 606]. Unul din cele cinci elemente ale argumentării este scopul. Scopurile de asemenea sînt diferite. Scopul poate fi oricare din următoarele: a) argumentatorul încearcă să-l convingă pe recipient; b) scopul argumentării poate fi familiarizarea recipientului cu viziunea sa asupra lumii; c) argumentatorul încearcă să-l intereseze pe adresat față de o anumită opinie de a aduce ca suport anumite argumente; d) scopul argumentatorului poate fi influențarea emoțional-psihologică, a publicului, tendința de a crea anumite sentimente, compătimire incitare, dezechilibrare; e) argumentatorul tinde să-l orienteze spre anumite acțiuni concrete [8,6]. În caz ideal scopul argumentatorului este convingerea. De aceea atingerea scopului este și el condiționat. „Dacă vrei să-ți exerciți influența asupra celorlalți trebuie să fii un om cu o capacitate reală de stimulare și de antrenare a celorlalți oameni. Fiecare din relațiile tale cu omul (...) trebuie să fie o anumită exteriorizare a vieții tale individuale, corespunzătoare obiectivului voinței tale” [9,606]. Influențarea pe cale argumentativă a argumentatorului este realizată de ultimul „în măsura în

care cunoaște starea de spirit a celui sau a acelor asupra cărora urmează să acționeze în măsura în care știe să aleagă elementele capabile să trezească interes subiectului acțiunii viitoare, în măsura în care poate genera o stare de intensă participare sufletească, ceea ce este necesar dar nu suficient” [10,12].

Însă argumentarea presupune în afară de elementul psihic și elementul logos. Acesta presupune utilizarea conceptului, judecății, raționamentului justificării. „Conceptul este vizat – după cum afirmă Gheorghe Mihai – în conceperea lui concretă de către subiectul angajat într-o acțiune de convingere, judecată în judecarea ei de către subiectul dialogant, raționamentul în raționarea orientată către ceva . justificarea și obținerea adeziunii altuia la propriile lui teze, el – subiect participant la dezbateri pro și contra” [11,12]. Ambele aceste momente sînt evidențiate și de Hegel. Filosoful german remarcă: „... ceea ce exprimă el rămîne în primul rînd judecata lui proprie, felul său propriu de a vedea, scop al său subiectiv, imanent, cu care el se poate identifica în mod viu cu toată ființa sa. În al doilea rînd, dezvoltarea celui de al doilea conținut sînt și în general modul de tratare sînt complet la libera lui dispoziție. În al treilea rînd, oratorul nu trebuie numai să se adreseze gîndirii noastre științifice sau în general gîndirii noastre înțelegătoare, ci trebuie să ne formeze și o convingere oarecare, iar pentru a atinge această țintă el are voie să acționeze asupra omului întreg, asupra sentimentelor și concepțiilor lui” [12, 388].

Utilizarea argumentării informale în științele socio-umane reflectă adecvat situațiile reale în care se află argumentatorul. Chiar și în cadrul acestor științe actele argumentative, conținutul lor și structura se schimbă de la domeniu, la domeniu. De exemplu, cel mai profund model teoretic de largă rezonanță este cel propus de belgienii Ch. Perelman, O. Thyteca. O altă direcție de întemeiere a argumentării este cea a lui G. Kalinovski. S-au angajat în acest domeniu elaborînd noi și variate metodologii Toulmin, Apostel, Gonseth, Hintikka. Un impuls major în dezvoltarea argumentării informale îl constituie și domeniul politic, mai ales în relațiile internaționale și cel al diplomației.

Argumentarea este mai complexă decît demonstrația. Aceasta se manifestă prin apariția în structura ei a subiectului. Demonstrația are un caracter pur teoretic și nu depinde de interesele noastre imediate, pe cînd argumentarea are un caracter pragmatic și este evident dependentă de interese. Demonstrația țintește exclusiv adevărul propoziției propuse, independent de considerente pragmatice (considerente legate de acțiune), chiar dacă ulterior sînt vizate și astfel de interese, (aplicațiile practice ale teoriei), dimpotrivă convingerea în sine urmărește inocularea acordului cu ideea propusă în virtutea unor considerente pragmatice (interese acționale) [13, 286].

În sensul acesta argumentarea față de demonstrație are un caracter subiectiv. Subiectul lasă amprenta asupra tuturor elementelor ce formează structura discursului argumentativ. Această amprentă, conținutul ei depinde de

profesionalismul subiectului, autorului, adică cât de profund cunoaște domeniul în cauză, depinde de cunoștințele generale, de cultura generală, de experiența acumulată, de măiestrie și autoritate, de abilitățile practice ce conduc la convingerea partenerului sau adversarului.

Bibliografie:

1. Sălăvăstru Constantin **Teoria și practica argumentării**, Iași 2003
2. Ibidem
3. Blair Anthony **Qu'est que la logique non-formelle. // L'argumentation.** Mardaga. Liege. 1991
4. Blair Anthony **Op.cit.**
5. Mihai Gheorghe **Elemente constructive de argumentare juridică.** București 1962.
6. Marx Karl și Engels Fridrih **Ideologia germană.** București, 1956
7. Marx Karl și Engels Fridrih **Scrieri din tinerețe.** București, 1968
8. Кузина Е.Б. **Лекции по теории аргументации** МГУ, 2007
9. Marx Karl și Engels Fridrih **Scrieri din tinerețe.** București, 1968
10. Mihai Gheorghe **Op.cit.**
11. Ibidem
12. Hegel G.W.F. **Prelegeri de estetica.** București 1966, vol.I
13. Enescu Gheorghe **Tratat de logică** București 2002

DREPTUL LA AUTODETERMINARE ÎN CERCETAREA BIOMEDICALĂ: SONDAREA PREMISELOR FILOSOFICE

Adriana Paladi,

dr. în filosofie, lect. super. univ., catedra de Filosofie și Bioetică
USMF „Nicolae Testemițanu”

Vitalie Ojovanu,

dr. în filosofie, conf. univ., catedra de Filosofie și Bioetică
USMF „Nicolae Testemițanu”

Trăim într-o epocă a descoperirilor medicale spectaculoase destinate să ne asigure o viață pe cât de lungă pe atât de calitativă, dacă nu prin eradicarea cel puțin prin atenuarea suferinței, determinată de condiția imperfecțiunii noastre corporale. Valoarea finală a realizărilor științelor medicale este una incontestabilă, dar nu tot timpul este la fel și dimensiunea ei procesuală. Întru testarea veracității și eficienței unor ipoteze științifice, elaborate în scopuri nobile și profund umane de gratificare a întregii omeniri, nu de puține ori în decursul istoriei se recurge la folosirea abuzivă a ființelor umane, negându-se astfel valoarea și/sau demnitatea persoanei singulare pe de o parte, iar pe de altă parte